

4. 10. 2001

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

„Letadlo“, které nikdy nedoletí aneb jak rychle nezbohatnout

Říká se, že letadlo je nejbezpečnějším dopravním prostředkem. Dnes už je tato forma dopravy poměrně běžná, a tak většina z nás letadlem někdy cestovala. Ti šťastnější to stihli již před mnohými lety při poznávacím zájezdu do Moskvy. Zbytek občanů si slasti cestování letadlem užil při přemístování se do svého prázdninového letoviska. Existují mezi námi však tací, kteří cestovali mnohem podivnějším „letadlem“.

Říká se, že letadlo je nejbezpečnějším dopravním prostředkem. Dnes už je tato forma dopravy poměrně běžná, a tak většina z nás letadlem někdy cestovala. Ti šťastnější to stihli již před mnohými lety při poznávacím zájezdu do Moskvy. Zbytek občanů si slasti cestování letadlem užil při přemístování se do svého prázdninového letoviska. Existují mezi námi však tací, kteří cestovali mnohem podivnějším „letadlem“. Zvláštnost tohoto letadla tkví především ve dvou věcech: vždycky spadne a letenky jsou poměrně drahé. I přes tento fakt je počet pasažérů, kteří jsou ochotni do tohoto „letadla“ nasednout, obrovský. Samozřejmě nehovoříme o letadle se dvěma křídly a podvozkem, ale o specifickém systému, kterému se říká „letadlo“ nebo také „pyramida“. K obraně těch, kteří se stanou pasažéry takového „letadla“ je nutné podotknout, že současná „letadla“ jsou většinou výborně kamuflována, a tak je mnohdy velmi obtížné rozeznat, zda-li jde o „letadlo“ či např. o zcela legální a seriózní Multi Level Marketing.

„Letadlo“ či pyramidové hry nejsou žádným novým fenoménem. Jedním z prvních, který se na tomto principu snažil zbohatnout, byl Ital Charles Ponzi v Bostonu v roce 1920. Od té doby se „letadla“ objevují po celém světě a v nejrůznějších modifikacích.

Pyramidová hra, i když se může objevovat v rozličných podobách, je založena v podstatě vždy na stejném principu. Je to hierarchická struktura, která má tvar pyramidy a vytváří se tak, že lidé se k dané struktuře připojují pod ty její členy, kteří se již připojily dříve. Tito noví členové platí (způsoby tohoto placení mohou být různé - od přímého zaplacení za členství v systému až po velmi obratně kamuflované platby) těm, kteří jsou ve struktuře nad nimi s tou nadějí, že i jim bude takto zapláceno těmi, kteří se připojí ve struktuře až pod ně. Bohužel ke splnění těchto nadějí nikdy nedojde. „Letadlo“ totiž daleko nedoletí a brzy spadne, a to ze dvou základních důvodů.

Prvním z nich je skutečnost, že počet potenciálních účastníků na systému je omezený. Úspěšnost pyramidové hry je závislá na exponenciálně vzrůstajícím čísle účastníků, takže již po několika krocích je číslo účastníků enormně vysoké a získat další účastníky je velmi obtížné a časem nemožné. „Pyramida“ se zhroutí s tím výsledkem, že naprostá většina účastníků (u „čistých letadel“ je to asi 99.9 % jejich členů) systému nic nezíská, respektive ztratí to, co do systému vložili jako vstupní poplatek.

Druhým důvodem, proč pyramida nemůže fungovat, je otázka související se zdroji příjmů. Jediným zdrojem příjmů v pyramidové hře jsou peníze samotných členů systému. „Pyramida“ sama o sobě nevytváří žádný zisk, nadhodnotu, pouze přesunuje již existující hodnoty. Každou korunu, jež některý z členů prostřednictvím „pyramidy“ získal, předtím jiný z jejích účastníků ztratil. Tzv. ziskem v těchto strukturách jsou tedy peníze, které systému přinášejí jeho nejmladší členové, tedy ti, jež se

nachází na nejnižších úrovních pyramidy.

Mezi hlavní znaky „letadla“ patří zejména skutečnost, že nový člen složí vstupní poplatek, který je poté přerozdělován, ať už jen jeho část nebo celý, mezi členy systému, kteří se nacházejí na vyšší úrovni „pyramidy“ – tedy mezi služebně starší členy a nový člen setrvává dále v naději, že najde dostatečné množství dalších nových členů, z jejichž vstupních poplatků bude profitovat i on. Kupuje si pouze právo získávat do systému nové členy. Pasivním členům tj. takovým, kteří se na získávání členů nepodílejí, „letadlo“ nepřináší nic. V této souvislosti je nutno upozornit, že vstupní poplatek může být obrátě zamaskován např. v produktu. Pokud školení, sada zboží či jiný produkt nemají ani zdaleka takovou cenu, kterou za ně musí nový člen zaplatit, je nanejvýš pravděpodobné, že součástí ceny daného produktu je i poplatek za právo získávat nové členy.

Dalším důležitým znakem je systém přerozdělování získaných peněz. Pro „letadlo“ je typické, že nejvíce z peněz získává ne ten, kdo se na jejich zisku podílel (tj. ten, který získal nového člena), ale ten, který je ve struktuře výše, i když se na získávání nepodílel nebo jen malou měrou. Stupeň nepřímosti může být různý.

Jak je již výše zmíněno, v současnosti se téměř nevyskytují „klasická letadla“, kdy se peníze nových členů prostě přerozdělí členům starším, většinou se vyskytují v modifikované podobě, která se snaží zastříti skutečnost, že jde systém pyramidálních investic. Může jít například o systémy, do kterých lze vstoupit buď pouze na základě nezdůvodnitelně vysokých poplatků nebo na základě koupě jakéhosi drahého pseudoproduktu, který je prakticky bez ceny či má cenu velmi malou. Existují i sofistikovanější systémy. Mezi ně patří například ty, které fungují na principu, že novým členům vnutí obrovské zásoby zboží, které tito nejsou schopni ani prodat ani upotřebit a ve finále je tak spotřebitelům prodávají levněji než je sami nakoupili a zoufale shání nového člena systému, který by odkoupil od služebně staršího člena vše.

Co se týká právní úpravy v naší republice je situace velmi neuspokojivá. Česká republika se bohužel, s ohledem na tuto problematiku, neřadí mezi vyspělé země jako jsou Spojené státy americké, Velká Británie, Kanada a mnoho dalších, které problém ilegálních pyramidálních investic ve svých zákonech řeší a tvrdě postihují a problémem „letadel“ se ve svých právních předpisech nezabývá. Přestože i u nás tento typ kriminality bují v nevídaných rozměrech, zákonodárce dosud nepovažoval za nutné, zaujmout k dané věci postoj a situaci vyřešit. Dokonce se ozývají hlasy, že současná právní úprava je pro postihování pyramidových her zcela dostačující. S tímto názorem však nelze souhlasit, protože podle platného práva je možno postihovat taková jednání jen velmi obtížně. Kamuflovaná letadla nelze považovat za loterii nebo jinou hru, a tak jsou jejich organizátoři vyšetřováni především v souvislosti s podezřením na daňové úniky či v souvislosti s neoprávněným podnikáním nebo podvodem. Je však nepochybné, že tato problematika, a to především s ohledem na okradené účastníky pyramidových her, by si zasloužila zvláštní právní regulaci. Nelze než věřit, že se jí co nejdříve dočkáme.

Další články:

- [Kolize formalismu a ochrany obětí: nový přístup Ústavního soudu k domácímu násilí](#)
- [Podmínečné propuštění po novele trestního zákoníku](#)
- [Porušení zásady presumpce nevinu orgány činnými v trestním řízení a náhrada škody za nezákonné trestní stíhání](#)
- [Trestné činy z nenávisti \(hate crimes\) ve světle novely trestních předpisů](#)
- [Primární viktimizace dětských obětí sexuální trestnou činností](#)
- [Trestní odpovědnost provozovatelů anonymních sítí](#)
- [Oprávnění policejního orgánu k odemknutí mobilního telefonu nuceným přiložením prstu obviněného](#)
- [Adhezní řízení v praxi](#)
- [Novela trestního zákoníku](#)
- [Otevřel Ústavní soud zákonodárci dveře k uzákonění eutanazie v České republice?](#)
- [Velká reforma trestního práva, jak moc velká je?](#)